

InfoMigjorn

Butlletí digital
sobre llengua
catalana

Núm. 1.284

Dimarts, 14 de juny del 2016

SUMARI

- 1 Eugeni S. Reig ► El valencià de sempre: el saber no fa nosa
- 2 Albert Pla Nualart ► “No fa més que insultar”, “Només fa que insultar”
- 3 Carles Cols ► Santa Coloma, el rebost lingüístic del català
- 4 Xavier Mas Craviotto ► Com ho diria, un pont entre dos mons
- 5 Jordi Badia, David Casellas, Lluís Marquet ► Resolguem dubtes: caixa, caixó, calaix, capsa
- 6 Antoni Ferrando ► “La declaració amb la RACV perjudica la credibilitat de l’AVL”
- 7 Abelard Saragossà ► Objectius valencianistes
- 8 Enllaços i convocatòries

InfoMigjorn és un butlletí que distribueix missatges informatius relacionats amb la llengua catalana. Es publica dues vegades per setmana, dimarts i divendres. Elaborat i distribuït per la Xarxa de Mots. Edició: Isabel Casadevall.

Subscripcions: <http://migjorn.cat/alta.php>. Adreça de contacte: infomigjorn@migjorn.cat.   @InfoMigjorn

1 El valencià de sempre: el saber no fa nosa

Eugeni S. Reig

El valencià de sempre (Alzira: Bromera, 2015), pàg. 257

el saber no fa nosa

Expressió amb la qual posem de manifest que el fet d'acumular coneixements com a conseqüència de l'estudi i de l'experiència, no molesta mai.

Tenim la dita: «El saber no fa nosa, però costa diners.»

L'escriptor Enric Valor i Vives usa aquesta locució en la seua prosa literària. Així, en la narració *La idea de l'emigrant* podem llegir: «—Jo tinc un altre pensament per al meu fill; per això me'n vaig. / —El saber no fa nosa.»

Aquesta dita l'arregla el *Diccionari català-valencià-balear* dins l'entrada [nosa](#).

En valencià també es diu: el saber no ocupa lloc

La llengua estàndard sol emprar: el saber no fa cap nosa (o no ocupa lloc), mai no se'n sap prou

En castellà es diu: *el saber no ocupa lugar*

2 “No fa més que insultar”, “Només fa que insultar”

Albert Pla Nualart

Ara, 28/05/2016

http://www.ara.cat/suplements/legim/No-mes-que-insultar-Nomes_0_1585041525.html

Em pregunta un lector quina de les dues frases del títol és més correcta. El primer que em diu la intuïció és que són dues frases possibles i genuïnes en català i d'un sentit equivalent. Però als diccionaris de l'Optimot i a la Bíblia interconfessional —els dos grans corpus de català correcte amb un bon cercador— hi trobo alguns *només fa* seguits d'un nom (“Aquest nen *només fa* entremaliadures”) però cap *només fa que* seguit d'un infinitiu. Per contra, sí que hi trobo bastants exemples de *no fa més que* + infinitiu (“No fa més que tramar maldats”).

En un intent d'aclarir-ho busco si en castellà també conviuen “*No hace más que insultar*” i “*Solo hace que insultar*” i descobreixo a Fundéu que *solo hace que* + infinitiu es considera una construcció inadequada que cal substituir per *no hace más que*, *no hace sino* o *no hace otra cosa que* + infinitiu. Però descobreixo una cosa més interessant: que la construcció incorrecta és un calc del català que apareix en mitjans en castellà de zones catalanoparlants.

Tot plegat em fa pensar que el més probable, com diu al seu blog el filòleg Joan Calsapeu, és que la segona frase –la de *només fa que*– provingui de la primera –de *no fa més que*– per un simple canvi d'ordre. Cal tenir present que l'adverbi *només*, com apunta Ruaix, és un terme de creació relativament recent: neix d'aglutinar *no* i *més*, i no el comencem a trobar escrit junt fins al XIX.

Perdent temps al corpus textual de l'IEC –amb un pèssim cercador– trobo un munt d'exemples de *només fa que* + infinitiu d'escriptors de prestigi del segle XX, començant per un poema de J.M. de Sagarra del 1916 i incloent-hi el famós manifest d'*Els Marges* del 1979. I concloc que som davant d'una forma a què la llengua ha arribat tota sola, que és específica del català i que la gran majoria de parlants entenen i fan servir. No em sembla, doncs, que hi hagi cap motiu per condemnar-la o menystenir-la, tret que considerem que una llengua no té dret a canviar, transformar-se i evolucionar guiada pel seu propi geni.

3 Santa Coloma, el rebost lingüístic del català

Carles Cols

El Periódico de Catalunya, 03/06/2016

<http://www.elperiodico.cat/ca/noticias/santa-coloma/fondo-converteix-jaciment-linguistic-culinari-del-catala-5169467>

El barri del Fondo de Santa Coloma de Gramenet, on un 43% de la població ha nascut a l'estranger i, d'aquest percentatge, un 32% prové de la Xina, s'ha convertit gairebé de forma natural i inevitable en el principal rebost del nou vocabulari del català. Cada any, i ja en són cinc, el colomenc Consorci de Normalització Lingüística (CNL) L'Heura, mà a mà amb el Termcat (l'equip de lingüistes especialitzats, entre altres coses, a ampliar amb prudència les noves fronteres d'aquesta llengua), explora els mercats del barri del Fondo a la recerca de productes sense traducció, habitualment fruites, verdures i llegums. En una primera radiografia, van calcular que allà hi ha, a l'espera de baptisme, uns 114 pro-

ductes. Van gairebé per la meitat. Aquest any han rebut aquest [sagrament lingüístic](#), entre altres, **l'esponja vegetal asiàtica, el ginkgo, la mongeta xinesa, el cumquat, la pera Nashi, la mongeta azuki i el plàtan de cuinar**.

El Fondo, tot s'ha de dir, és un lloc a vegades sorprenent. En un carrer a prop del mercat, per exemple, hi ha el restaurant xinès Wenzhou. La seva cuina és apreciada entre la comunitat oriental, però és un restaurant on ni el propietari ni les cambreres es distingeixen pel seu domini del castellà. Encara menys del català. No obstant, el client autòcton obre la carta i la sorpresa és a vegades monumental. “Potes de granota a la llosa”. “Navalles al vapor amb porradell i soja”. “Carn esfilagarsada a l'estil de Qingtian”. Pompeu Fabra n'estaria ben cofoi.

Sense multes lingüístiques

La carta d'aquest restaurant és la punta de l'iceberg de l'estratègia de normalització lingüística que es porta a terme en aquell barri. Les controvertides multes lingüístiques són cosa d'altres municipis. El que es practica al Fondo és, sobretot, un pacient treball de carrer, explica Pilar López, directora del CNL L'Heura. Aquest últim any, el centre que dirigeix ha visitat 80 establiments per oferir el seu servei de traducció. En certa manera, al Fondo està concentrat en un petit i dens districte el que a Barcelona està escampat a tota la ciutat. Així és més fàcil treballar, però també més necessari.

La qüestió és que des de fa cinc anys s'ha anat enriquint des de Santa Coloma de Gramenet el rebost lingüístic del català, i això de la mà oficial del Termcat, cosa que té la seva importància, perquè és una certa garantia que tard o d'hora les noves paraules (com la **sordonaia**, el **sequi** o el **caragirat**) passaran a ser incloses al diccionari oficial de la llengua.

Cadascuna de les noves paraules ha sigut objecte d'un pacient estudi. Abans, és cert, aquest tipus de processos es portaven a terme de manera natural. El tomàquet n'és un perfecte exemple. En la cuina europea se'l coneix per una adaptació gairebé literal d'una paraula asteca, però els italians, en canvi, van preferir rebatejar el fruit a partir de la seva descripció física, 'pomodoro', poma d'or. El que mira de fer el Termcat és portar a una mena d'accelerador del temps aquest procés, però amb criteris idèntics, tal com explica la lingüista Montserrat Serra.

Els reptes de la traducció

Hi ha –explica aquesta responsable del Termcat– tres opcions. La primera és decantar-se per una adaptació fonètica del terme original. La segona és decan-

tar-se per buscar una paraula que descrigui físicament l'aspecte del producte. La tercera és una combinació de les dues primeres, ideal, per exemple, per als plats cuinats, com els llardons amb mote.

Sembla fàcil, però no ho és. La comunitat xinesa del Fondo té una certa fama d'inescrutable, i a vegades és merescuda. Per accedir-hi ha fet falta paciència i alguns petits trucs, com que el CNL de L'Heura utilitza el WeChat, la xarxa social alternativa a Facebook i WhatsApp en què s'interrelaciona la comunitat oriental de Santa Coloma.

A *Cien años de soledad*, Gabriel García Márquez retrata els primers anys del seu imaginat Macondo com un lloc tan nou que moltes coses no tenien nom "i per anomenar-les s'havien d'assenyalar amb el dit". Així són a vegades els col·mados del Fondo per als profans, i a això intenta posar remei el Termcat, per una part, però també la Universitat de Barcelona, perquè a Santa Coloma té precisament el seu campus de ciències gastronòmiques.

El resultat d'aquesta alineació de planetes és que cada any, amb motiu dels actes del Santa Coloma deGusta, l'ajuntament de la ciutat i l'associació de comerciants Fondo Comerç publiquen unes completes fitxes de les noves troballes del Termcat, que inclouen una detallada descripció botànica de la planta (si és el cas), el seu ús en la cuina i les seves propietats nutritives, cosa que des del punt de vista de Marius Rubiralta, director del campus gastronòmic, és especialment important en vista que el consum d'alguns productes, com els llegums, ha caigut un preocupant 35%.

4 Com ho diria, un pont entre dos mons

Xavier Mas Craviotto

Núvol, 06/06/2016

<http://www.nuvol.com/opinio/com-ho-diria-un-pont-entre-dos-mons/>

Cada vegada és més freqüent —i negar-ho seria enganyar-nos— anar pel carrer i sentir grups de joves que, en el màxim grau d'espontaneïtat i en un àmbit informal entre iguals, empenen termes com *semat*, *flipar*, *sudar* o expressions com *fer la pua*. Efectivament, l'argot juvenil, detectable en la parla col·loquial dels adolescents, és molt viu i té, en certa manera, una gran vàlua filològica. En primer lloc, és un argot que s'innova amb una rapidesa vertiginosa i que és capaç d'adaptar-

se a qualsevol context (com per exemple, el de les xarxes socials, gran esperonadora de nous termes com *postureig* o *spam*, entre d'altres). En segon lloc, és un gran reflex de l'estat del mateix català: igual que la resta de registres, pateix interferències d'altres llengües —i segurament força més, ja que és un registre espontani en què no s'intenten reconduir els usos lingüístics. En tercer lloc, és una gran mostra de com atorguem a mots preexistents nous significats per adaptar-los a nous contextos: al verb *petar*, se li han atorgat significats molt diversos, des de *petar-se una classe* ([fer campana](#)) fins a *petar-ho* (tenir èxit), *estar petat* (estar molt cansat o estar ple), *petar a un examen* (anar malament), entre d'altres.

La vàlua d'aquest argot juvenil col·loquial, que es desenvolupa sense cap tipus de filtre, ha fet que tres estudiants de la UB, el Xavier Mas Craviotto, la Clara Soler Manyer i el Gerard Viladomat Monterde, en el marc d'una assignatura del grau de Filologia Catalana, creéssim la plataforma [“Com ho diria”](#), un portal en què es recull un corpus lingüístic en constant actualització amb els termes i expressions que un jove català utilitzaria en la seva parla col·loquial entre amics. Per a cadascuna de les paraules, proposem una varietat més estàndard o generacionalment menys marcada i il·lustrem els usos de cada expressió o mot amb exemples. “Com ho diria” recull des de paraules de nova creació (com *sema*) fins a paraules que, en l'argot juvenil, han adquirit nous significats (com *petar*, *ratllar-se*, *vacil·lar* o *xutar*).

Tanmateix, algú podria confondre fàcilment els objectius de “Com ho diria”. Aquesta plataforma no pretén en cap cas depurar la llengua col·loquial (fet que inclou bandejar castellanismes o anglicismes), ni fomentar la correcció o normativització d'aquest argot, sinó descriure'l. Per tant, és una plataforma descriptiva, no pas prescriptiva. El català pateix un gran nombre d'interferències lingüístiques d'altres llengües, sobretot del castellà. Segurament, caldria conscienciar els catalanoparlants aquest afer, però aquest no és l'objectiu de “Com ho diria”. Obviar els termes castellans o anglesos tan vius en l'argot juvenil (ja sigui per moda o per interferència involuntària) seria defugir la realitat i ignorar fenòmens vius de la llengua. Tot està absolutament imbricat i així cal reflectir-ho si som fidels a la situació actual.

[Llegiu-ne la continuació al Núvol](#)

[Portal 'Com ho diria'](#)

5 Resolguem dubtes: caixa, caixó, calaix, capsa

Jordi Badia, David Casellas, Lluís Marquet

[*Resolguem dubtes*](#) (València: Tres i Quatre, 1998), pàg. 54, 58

Una **caixa** és un “receptacle més aviat gros, generalment rígid, resistent, destinat a estotjar objectes o a embalar-los per al transport”. *Una caixa de taronges, una caixa de morts.*

No ho confonguem amb **caixó**, que és una “caixa més aviat petita, amb tapa o sense, per a desar-hi coses”, ni amb **capsa**, que és una “caixa petita amb tapa”.

Una **caixa** també és qualsevol “receptacle que protegeix o conté mecanismes”: *caixa de connexions, caixa del canvi.*

Un **calaix** és un “receptacle semblant a un caixó, però corredís i que forma part d'un moble”. Cal no dir-ne *caixó*. *Trobo que té pocs calaixos, aquest armari.*

També indica el recapte que s'obté en un període determinat en el comerç a la menuda. *Avui no n'hem fet ni cinc de calaix.*

Una **capsa** és un “receptacle més aviat petit, amb tapa, destinat a guardar o a transportar objectes”: *una capsa de sabates, una capsa de llumins, una capsa de bombons.*

6 Antoni Ferrando: “La declaració amb la RACV perjudica la credibilitat de l'AVL”

La Veu del País Valencià, 27/05/2016

<http://www.laveupv.com/noticia/20250/ferrando-la-declaracio-conjunta-amb-la-racv-perjudica-la-credibilitat-de-lavl>

El membre de l'[*Acadèmia Valenciana de la Llengua*](#) Antoni Ferrando ha denunciat, durant la seua intervenció, aquest divendres en el ple de l'AVL, en el qual s'ha aprovat –per 12 vots a favor, 3 abstencions i l'absència d'un dels acadèmics– la [*declaració conjunta de l'AVL i la RACV*](#), en la qual “es posa en pla d'igualtat la institució normativa oficial de tots els valencians (l'AVL) i una fundació pública de la província de València que combat la normativa lingüística oficial (la RACV)”, es “perjudica l'autoritat i la credibilitat de l'AVL”.

Ferrando ha demanat sense èxit que s'ajornara la votació de la declaració conjunta amb la RACV argumentant el seu desacord “amb el procediment d'incorporar sense avís previ l'aprovació” –inicialment prevista per al pròxim dilluns– i “a fi que puga obtindre el màxim consens possible”, ja que “el tema és molt important i convé que s'aborde amb calma”. També ha volgut posat de manifest que, com que estem en època electoral, hauria sigut “més prudent distanciar el debat i la votació de la data de les eleccions generals”.

En concret, en la seua intervenció, Antoni Ferrando, ha manifestat el següent:

“Sóc partidari del diàleg de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua (AVL) amb tots els col·lectius que tinguen alguna cosa a dir i a fer quant al valencià i, per tant, amb la Real Acadèmia de Cultura Valenciana (RACV). Em consta per informacions per a mi fiables que el degà de la RACV és persona dialogant i veig bona voluntat en la iniciativa. Ara bé, estic en desacord amb el procediment d'incorporar sense avís previ l'aprovació de l'esmentada Declaració prevista per al Ple convocat per al dilluns dia 30 de maig de 2016 i sense possibilitat de fer propostes d'esmena i de debatre el format de declaració. Demane, per tant, que s'ajorne la votació a fi que puga obtindre el màxim consens possible i que conste en acta la meua intervenció. El tema és molt important i convé que s'aborde amb calma. Si es manté com un text tancat i intocable, anuncie que no podré votar a favor per les raons següents:

- 1) No se m'ha reconegut el meu dret com a membre del Ple a presentar formalment esmenes, tant al text de la declaració que se'ns acaba d'entregar formalment com al format de declaració conjunta.
- 2) És una desconsideració no comptar amb els 7 membres electes de l'AVL, que d'ací a 20 dies ja podrien prendre possessió dels seus càrrecs i podrien dir-ne la seua.
- 3) Estem en època electoral i crec que és més prudent distanciar el debat i votació de la data de les eleccions generals.
- 4) La proposta de declaració conté formulacions, interpretacions i èmfasis tendenciosos que no compartisc. Així, es glossa l'article 2 dels Estatuts de la RACV afirmant que la finalitat de la RACV és "promoure investigacions sobre els diferents aspectes que conformen la realitat valenciana, entre les quals ocupen un lloc rellevant l'estudi de l'idioma valencià" i, en canvi, allò que diu l'article 2 és que “el objeto de la RACV es la investigación, conocimiento, fomento y promoción del antiguo Reino de Valencia –hoy Comunidad valenciana”. Només declara que la RACV té com a “idiomas oficiales el valenciano y el

castellano”. Crec que la declaració s’hauria de limitar a l’enunciat dels objectius que es pretenen aconseguir i a respectar la llibertat d’anàlisi i d’interpretació.

5) Són respectables les discrepàncies sobre la naturalesa del valencià, però la presència de mots no normatius com “decà” per “degà” no és adequada i posa de manifest que la declaració no compromet la RACV a usar la normativa oficial del valencià.

6) El text és millorable formalment i conté una incorrecció sintàctica, fet que una declaració institucional hauria d’evitar.

7) L’adhesió a la denominació històrica de “llengua valenciana”, que sempre he fet meua, hauria d’anar acompanyada explícitament del respecte als principis i criteris de la Llei de creació de l’AVL.

8) En la declaració es posa en pla d’igualtat la institució normativa oficial de tots els valencians (l’AVL) i una fundació pública de la província de València que combat la normativa lingüística oficial (la RACV). Crec que aquesta formulació perjudica l’autoritat i la credibilitat de l’AVL.

9) El diàleg amb la RACV s’hauria d’emmarcar en una posició global de diàleg amb altres entitats que s’ocupen de l’estudi científic del valencià com són les Universitats valencianes.”

Finalment, l’acadèmic ha indicat que mantindrà les seues posicions dins i fora del Ple de l’AVL.

7 Objectius valencianistes

Abelard Saragossà

Levante-EMV, 31/05/2016

<http://www.levante-emv.com/comunitat-valenciana/2016/05/31/objectius-valencianistes/1425332.html>

Taula de Filologia Valenciana vol donar l’enhorabona a l’Acadèmia de la Llengua i a l’Acadèmia de Cultura per haver aprovat una declaració que busca l’avanç del valencianisme. Els factors bàsics que conté són tres. La declaració partix de les lleis valencianes (quines són les funcions de cada institució; AVL: normativització lingüística; RACV: aportar investigacions).

En segon lloc, l’escrit introduïx tres objectius importants per al valencianisme. El primer és “superar conflictes que han esgarrat la societat valenciana” i que han perjudicat l’ús social del valencià. Anant per la direcció contrària, cal “pro-

mourer l'ús del valencià" i, alhora, fer que el valencià siga "un instrument de cohesió social del poble valencià". Per a passar de la direcció destructiva a la constructiva, hem "d'eliminar les connotacions negatives del valencià" (com ara ser un "element de confrontació"; o ser considerat un "parlar subsidiari").

El tercer factor de la declaració són els mitjans que proposa: "formar grups de treball conjunts" i tindre molt en compte que, en tota bona civilització, cal conjunjar la raó i el sentiment (hem de "conciliar les aportacions historicofilològiques i els sentiments identitaris privats dels valencians").

Taula de Filologia pensa que les dos acadèmies han donat un bon exemple de com deixar arrere actituds poc civilitzades, un exemple de com apartar l'enfrontament suïcida entre germans i buscar la col·laboració solidària. A més, eixe gest apareix en un marc històric en què diversos partits polítics també han posat l'interés valencià general per davant dels interessos particulars. Després d'una època en què u de cada quatre valencians estava sense faena (i u de cada cinc en la pobresa o a la vora), i després d'una època en què els valencians hem hagut de patir vergonya com a poble, hi han símptomes de recuperació: en l'ús del valencià i en la seua consideració, en la producció cultural, en l'economia. I també hi ha recuperació en la consciència de ser un poble que ha de dirigir el seu futur alhora que hem de ser solidaris amb les necessitats de les persones, sobretot les més necessitades.

Ara, cal desitjar que la declaració tinga continuïtat: que els grups de treball es formen i que la seua activitat siga útil per a aconseguir que els valencians mirem el valencià com a integrant de la nostra identitat i de la nostra vida quotidiana. De cara a un objectiu tan destacat per al valencianisme, Taula de Filologia Valenciana posa a disposició els seus mitjans humans i intel·lectuals. Que l'Acadèmia de la Llengua i l'Acadèmia de Cultura sàpien que tindran en nosaltres uns col·laboradors fidels, constants i il·lusionats. A més, esperem que unes altres entitats valencianes respondran positivament. Totes són necessàries, i cada una deu complir la seua funció.

En no pocs aspectes, els valencians comencem a tindre la història de cara. Amb argumentacions, honradesa i respecte, hem de procurar coordinar-nos per a pujar al tren del futur: un futur més ple, més solidari, més valencià.

Altres articles sobre el mateix tema: ["AVL-RACV, un acord que ha passat desapercebut"](#), d'Eduard Ferrando (*La Veu del País Valencià*, 01/06/2016); ["Un repte ambiciós i positiu"](#), d'Alexandre Ordaz (*Levante*, 02/06/2016); ["L'oportunitat per al diàleg lingüístic"](#), de Lluís Mesa (*Levante*, 02/06/2016); ["Un sàinet 2.0"](#), de Víctor Maceda (*El Temps*, 07/06/2016); [especial AVL-RACV](#) de *La Veu del País Valencià*.

8 Enllaços i convocatòries

- ▶ Campanya per fer [nous socis dels Amics de la Bressola](#). “Cal obrir noves escoles i ampliar les existents per aconseguir que totes les famílies de la Catalunya del Nord puguin portar els fills a l'escola catalana.”
- ▶ [Cursos intensius d'occità del 27 de juny al 28 de juliol](#) a Gràcia, Barcelona. Llengua i cultura occitanes, nivell bàsic i nivell intermedi 1. Cercle d'Agermanament Occitano-Català (CAOC)
- ▶ IV Jornada sobre Llengua i Societat als Territoris de Parla Catalana. Polítics lingüístiques per a una llengua amb futur. L'acte tindrà lloc el **7 de juliol**, a les 9.30 h, a l'Ateneu Barcelonès (c. Canuda 6, Barcelona). Direcció General de Política Lingüística (Generalitat de Catalunya). [Programa i inscripcions](#)
- ▶ VIII Jornada sobre el Valencià. Pedagogia (llengua i literatura), ús social i normativa. Dissabte **29 d'octubre del 2016** en la seu alcoiana de la Universitat Politècnica de València. Taula de Filologia Valenciana. [Convocatòria, informació i inscripció](#)
- ▶ I Congrés Internacional sobre Revitalització de Llengües Indígenes i Minoritzades (Barcelona i Vic, **19-21 d'abril de 2017**). Universitat de Barcelona, Universitat de Vic i Universitat d'Indiana Bloomington. Es poden presentar propostes de comunicació individual, de taula rodona, de panel o de taller **fins al 30 de juliol de 2016**. [Informació i presentació de contribucions](#)
- ▶ Abel Degà, [“Game Over al català”](#) (*El Món*, 05/06/2016). Les empreses de videojocs tradueixen molt menys en català que en altres llengües amb el mateix nombre de parlants
- ▶ [“Justícia i Acadèmia Valenciana s'alien per incentivar l'ús de la llengua als jutjats”](#) (Saó, 07/06/2016)
- ▶ [“El ‘Diccionari de bombers’, disponible en línia”](#) (*La Vanguardia*, 06/06/2016). El Termcat publica un miler de termes relacionats amb aquest sector
- ▶ Estefania Gràcia, [“On ha quedat el català?”](#) (*El Periòdic d'Andorra*, 27/05/2016). Els comerços, grans magatzems, bars i restaurants són els establiments que fan un ús més baix de la llengua catalana a Andorra
- ▶ Daniel Climent, [“VIII Jornades d'Etnobotànica en Llengua Catalana, a Ciutadella de Menorca”](#) (*La Veu del País Valencià*, 01/06/2016)